

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 02.09.2021 р., протокол №01

Вступ до германського мовознавства

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки

бакалавра

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності

035 Філологія

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізації

035.041 германські мови та літератури (переклад включно),

(шифр і назва спеціалізації)

перша – англійська

освітньо-професійної програми **«Філологія (германські мови та літератури**

(назва освітньо-професійної програми)

(переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»

Бердянськ, 2021

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Оксана КАЛІБЕРДА, доцентка кафедри іноземних мов і методики викладання, кандидатка філологічних наук, доцентка

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 17.06.2021 р., протокол №10.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Вступ до германського мовознавства» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська.

Предметом навчальної дисципліни є фонетична, граматична та лексична будова давньогерманських мов, відомості про давніх германців, давньогерманську писемність, релігію та міфологію.

Міждисциплінарні зв'язки: курс закладає основи для подальшого вивчення теоретичної фонетики англійської мови, теоретичної граматики англійської мови, історії англійської мови, лексикології англійської мови, теорії та практики перекладу з англійської мови.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до германського мовознавства» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними відомостями про давніх германців, їх писемністю, мовною картиною світу, тенденціями і закономірностями розвитку германських мов.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Вступ до германського мовознавства» є узагальнення відомостей про германські мови та їх місце серед інших індоєвропейських мов; ознайомлення з основними відомостями про давніх германців, утворення германських держав, виникнення германських мов і писемності давніх германців; характеристика східногерманської, північногерманської та західногерманської підгрупи германських мов; визначення особливостей фонетичної, морфологічної та лексичної систем германських мов; характеристика спільних і специфічних рис сучасних германських мов.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	ПРН 02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 08. Знати й розуміти систему мови, історію мови, що вивчається, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
СК 01. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.	ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
СК 02. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як	ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття,

особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. СК 08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.	теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.
--	--

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Германські мови і писемність давніх германців. Германське мовознавство і предмет його вивчення. Германські мови та їх місце серед інших індоєвропейських мов. Індоевропейські мови. Сучасні й давні германські мови. Порівняльно-історичний метод. Індоевропейська прамова. Прагерманська мова й давньогерманські діалекти. Історичні відомості про давніх германців. Германці й римляни. Суспільний лад і господарський уклад давніх германців. Звичаї й побут германців. Міфологія і релігія давніх германців. Утворення германських держав і виникнення германських мов. Готи. Вандали. Бургунди. Герули й гепіди. Лангобарди й інші герміонські племена. Франки. Інговони. Скандинавські племена й народності. Писемність давніх германців. Рунічне письмо. Готське письмо. Латинське письмо. Особливості давньогерманської поезії.

Тема 2. Порівняльно-історична характеристика фонетичної системи давніх германських мов. Фонологічна система індоєвропейської прамови. Індоевропейські голосні і приголосні в основних групах індоєвропейських мов. Короткі голосні. Довгі голосні. Індоевропейські сонанти. Ларингальна теорія. Дифтонги. Приголосні. Індоевропейський приголосний s. Особливості фonomорфологічної структури індоєвропейського кореня. Структура індоєвропейського кореня. Визначення кореня. Чергування приголосних в індоєвропейському корені. Рухоме s. Закон Зібса. Назалізація індоєвропейського кореня. Варіанти кореня. Індоевропейські преформанти. Система консонантизму у давньогерманських мовах. Перший пересув приголосних. Винятки з першого пересуву приголосних. Закон К. Вернера. Другий пересув приголосних. Розвиток фонемі χ у германських мовах. Послідовність зміни приголосних у германських мовах. Хронологія і причини пересуву приголосних у германських мовах. Глотальна теорія. Мови «кентум» і «сатем». Гемінація в германських мовах. Західногерманське подвоєння приголосних. Асимілятивні й інші фонетичні процеси. Розвиток фонемі s у германських мовах. Розвиток германських приголосних в англійській і німецькій мовах. Система вокалізму у давньогерманських мовах. Германські короткі й довгі голосні. Умлаут. Інші комбінаторні зміни голосних. Розвиток індоєвропейських сонантів у германських мовах. Германські дифтонги. Аблаут у германських мовах. Аномальний аблаут у германській та індоєвропейській мовах. Індоевропейський і германський наголос. Редукція в германських мовах.

Тема 3. Порівняльно-історична характеристика граматичної системи давніх германських мов. Основні риси морфологічної будови індоєвропейської мови основи. Іменник у давніх германських мовах. Морфологічні класи іменників. Категорії іменників. Відмінювання іменників. Займенник у давніх германських мовах. Вказівні займенники. Питальні і неозначені займенники. Відносні займенники. Особові займенники. Зворотні і присвійні займенники. Прикметник і прислівник у давніх германських мовах. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння прикметників. Прислівник у давніх германських мовах. Дієслово в давніх германських мовах. Категорії дієслова в давніх германських мовах. Сильні дієслова. Слабкі дієслова. Претерито-презентні дієслова. Неправильні дієслова. Інфінітив і дієприкметники в германських мовах. Виникнення і розвиток аналітичних форм дієслова в германських мовах. Числівник у давніх германських мовах. Числівники від одного до десяти. Числівники «одинадцять» і

«дванадцять». Числівники «сто» і «тисяча». Складні і складені числівники. Порядкові числівники. Словотвір у давньогерманських мовах. Види і способи словотвору. Словотвір іменників. Словотвір прикметників. Словотвір дієслів. Особливості давньогерманського синтаксису. Просте речення в давньогерманських мовах. Складне речення в давньогерманських мовах.

Тема 4. Порівняльно-історична характеристика лексичної системи давніх германських мов. Мовна картина світу давніх германців. Міфопоетична модель Всесвіту. Людина, люди, народ. Шлюб, сім'я. Терміни спорідненості. Тварини. Рослини. Час. Простір. Розмір. Семантичні закони в германській лексиці. Табу в лексиці германських мов. Семантичні процеси в лексиці германських мов. Лексичні ізоглоси. Власні імена у давніх германців. Особові імена. Топоніми й гідроніми. Етніоніми. Найдавніші запозичення в германських мовах. Кельтські запозичення. Латинські запозичення. Слов'янські запозичення.

Тема 5. Сучасні германські мови. Структура сучасних германських мов. Західногерманські мови. Англійська мова. Фризська мова. Німецька мова. Нідерландська мова. Африкаанс. Ідиш. Скандинавські мови. Датська мова. Шведська мова. Норвезька мова. Фарерська мова. Ісландська мова. Спільні та специфічні риси сучасних германських мов. Фонетика. Графіка і орфографія. Граматика. Лексика. Соціолінгвістична типологія.

3. Рекомендована література

Основна

1. Дрогомирецький П. П., Данилюк І. І. Вступ до германської філології: навчально-методичний посібник. 2-ге від. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 76 с.
2. Hawkins J. A. Germanic Languages. *The World's Major Languages*. Routledge, 2008. P. 51-58.
3. Fulk R. D. A Comparative Grammar of the Early Germanic Languages. *Studies in Germanic Linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2018. 420 p.

Додаткова

1. Арсеньєва М. Г., Балашова С. П., Берков В. П., Солов'єва Л. Н. Введение в германскую филологию: учебник для филологических факультетов. 5-е изд. испр. и доп. М. : ГИС, 2006. 320 с.
2. Берков В. П. Введение в германистику: учебник для университетов. 2-е изд., стер. Москва: Высш. шк., 2008. 199 с.
3. Берков В. П. Современные германские языки: учебник. Москва: ООО «Изд-во АСТ», ООО «Изд-во Астрель», 2001. 336 с.
4. Блинов А. В. Готский язык: учебник и практикум для академического бакалавриата. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2019. 206 с.
5. Гонта І. А. Вступ до германської філології. Київ: КМУ. 2003. 68 с.
6. Гухман М. М. Готский язык. Серия «История языков народов Европы». Либроком, 2016. 296 с.
7. Дубинин С. И., Бондаренко М. В., Тетерев'єнков А. Е. Готский язык: учебное пособие. 2-е изд., доп. Самара : Изд-во «Самарский университет», 2006. 148 с.
8. Євченко В. В. Готська мова. Тексти, коментар, словник: навч. посібник. Житомир: ЖДПУ, 2002. 408 с.
9. Жлуктенко Ю. О., Яворська Т. А. Вступ до германського мовознавства. Київ: Вища школа. 1986. 230 с.
10. Карабан В. І. Мовна ситуація на території України у II – V ст. (готсько-українські лексичні паралелі та етнічна належність готів). *Лінгводидактика слов'янських мов як феномен культури*. Київ, 1993. С.9-16.
11. Левицкий В. В. Введение в германскую филологию. Сборник задач. Київ: Вища школа, 1986. 96 с.

12. Левицький В. В., Кійко С. В. Практикум до курсу «Вступ до германського мовознавства». Вінниця: Нова книга. 2006. 264 с.
13. Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця: Нова книга. 2008. 528 с.
14. Левицький В. В. Этимологический словарь германских языков. Том 1. Винница: Нова Книга, 2010. 616 с.
15. Левицький В. В. Этимологический словарь германских языков. Том 2. Винница: Нова Книга, 2010. 368 с.
16. Bech K., Walkden G. English is (still) a West Germanic language. *Nordic Journal of Linguistics*, 2016. 39(1). P. 65-100. doi:10.1017/S0332586515000219 URL: <https://cutt.ly/CEHHG4J>
17. Crystal D. The Cambridge Encyclopaedia of the English Language. 2-nd ed. London, New York, Sydney, Toronto: Cambridge University Press, 2003. 506 p.
18. Robinson O. W. Old English and its Closest Relatives: A Survey of the Earliest Germanic Languages. Stanford University Press, 1992. 290 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library (дата звернення 17.08.2020)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення 17.08.2020)
3. Готська мова. URL: <https://cutt.ly/OEHHZlc> (дата звернення 17.08.2020)
4. Готський словник онлайн. URL: <https://cutt.ly/nEHHcNo> (дата звернення 17.08.2020)
5. Проект Wulfila – цифрова бібліотека текстів готською та іншими давньогерманськими мовами. URL: <http://www.wulfila.be/> (дата звернення 17.08.2020)
6. Твоя підпільна гуманітарка. URL: <https://cutt.ly/yEHHMnm> (дата звернення 17.08.2020)
7. Germanic languages. URL: <https://cutt.ly/QEHH0bH> (дата звернення 17.08.2020)
8. Germanic languages. URL: <https://cutt.ly/qEHH9WA> (дата звернення 17.08.2020)
9. Germanic language branch. URL: <https://cutt.ly/iEHH86S> (дата звернення 17.08.2020)
10. Gothic language resources. URL: <https://cutt.ly/HEHH5DB> (дата звернення 17.08.2020)
11. Is English really a Germanic language?. URL: <https://cutt.ly/PEHJwgs> (дата звернення 17.08.2020)
12. The online encyclopaedia of writing systems and language. URL: <https://cutt.ly/NEHJrB5> (дата звернення 17.08.2020)
13. Why English is a Germanic language? URL: <https://cutt.ly/QEHHu0k> (дата звернення 17.08.2020)

4. Методи навчання: лекції, практичні заняття, дискусії ґрунтовані на теоретичних джерелах, наукових статтях.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

6. Система оцінювання.

Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)